

a "őretölt" helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS MELLÉKLET

2020. április 4.

IV. évfolyam 14. szám

2 Sinkó Adrienn
tárcája

5 Jenei Gyula,
Ajlik Csenge
és Benyhe István versei

6 Szilágyi-Nagy Ildikó
novellája

az imádkozó
embernek van
valamije, amit
a nyugati ember

kezd nélkülözni

Fényforrás (akril, vászon, 50 x 50 cm, 2017)

vezérvess

Márai Sándor

Zsoltár

A gyönyör fáj,
kéjes a bánat,
erős sodrával
örökre árad.
Ha elhord messze,
visszahoz egyszer,
mély folyóteste
úgyse ereszt el.
Partok dalolnak,
a fák jó zöldek,
ne bántsd a csöndet.
Ki gondja a holnap?
Karikakörbe útját
e görbe pályán
tán járja a Föld,
talán nem.
A célt ne kérdjed.
A Nap talán áll.
Az élet régibb
a halálnál.
Ámen.

portré

Százhusz éve született Márai Sándor

A választott ember

„Az emberi aljasság, állatiasság, változatlan vérszomj, kapzsiság, renyhesség, ami semmiféle civilizációban nem változott, ma sem. Marad két lehetőség, amikor az ember pillanatokra több és más lehet, mint aki és ami: az irgalom és a gyönyör. Ez a két küszöb, ahol egy pillanatra megtorpan a vérgőzös állat, és több lesz, mint aki. Az irgalom, ami nem

szerepet. A szeretet tud fogcsikorgató önzés lenni. Az irgalom nem »szeretet«, nem kér viszonzást, nem ítél. Csak irgalmas, feltétel nélkül, egy pillanatra, akkor is, ha az, akihez irgalmas, nem »méltó« az irgalomra. És a gyönyör, ez a többlet. A testi gyönyör, aminek hófokában kiég minden önzés. És a másik, a felfokozott gyönyör, a művészet, a

szellem, a zene gyönyöre. A »többlet«. Minden más zoológia” – írja Márai Sándor 1989-ben, halála előtt néhány nappal, az egyik utolsó naplóbejegyzésében. Az író a legtöbben mogorva, megközelíthetetlen és arrogáns férfinak ismerték, pedig a zord külső nem fennhéjzásból, polgári vagy művészi allúrból fakadt. Erős tartású, szigorú ember

volt, korával és magával szemben is, nem alkudott meg a középserrel, élete végéig a többletet kereste. Bejárta az egész világot – nemcsak földrajzilag, szellemben is –, de nem lelte otthonát benne.

Nehéz örökség

Grosschmid Sándor 1900. április 11-én született Kassán, egy szepes-

Ágoston Szász Katalin

ségi szász család gyermekeként. Dédapjának a 18. század végén még II. Lipót magyar király adományozta a nemességét. Édesapja dr. nemes Grosschmid Géza királyi közjegyző volt, előbb a kassai jogászkamara elnöke, majd 1920 után a csehszlovákiai Országos Magyar Keresztényszocialista Párt szenátora.

szerkesztőségi terepasztal

GONDOLATOK A KÖLTÉSZET ELŐSZOBÁJÁBAN

Ágoston Szász Katalin

Mitől jó egy vers? – Az irodalom egyik legnehezebb kérdését tettük fel éppen.

Pedagóguscsoportban nőttek fel, irodalomtanárok között. A házukban szerteszét verseskönyvek heverték, és én már elég fiatalon eligazodtam közöttük. Számomra a versek már akkor is szépséget, szabadságot, titkokat és játékos örömet jelentettek. Persze akkor még nem fogalmaztam meg tudatosan a kérdést, hogy miért is jók ezek a jó versek, de azért feltűnt, hogy bizonyos köteteket sokkal gyakrabban emelünk le a polcra, sőt ezeknek a köteteknek a gerince bizonyos oldalaknál megtörik. Miért olvasunk egyes verseket újra és újra?

Azóta is folyamatosan foglalkoztam a kérdéssel: előbb diákként és olvasóként, kamaszéveim lelkes és kétségbeesett próbálkozásai által kismértékben (és igen csekély sikerrel) szerzőként, majd szerkesztőként és publicistaként kutattam és kutatom azóta is a választ fáradhatatlanul. Nem tudom, mitől jó egy vers, és bár továbbra is irodalommal szándékozom foglalkozni, valószínűleg még nyolcvanéves koromban sem fogom tudni. Kockáztatva, hogy megsértek néhány irodalomtudóst, szerintem senki sem tudhatja igazán.

Szerencsére, nem is ez a fontos. Nem definíciókat kell keresnünk,

hanem élményt, titkot, szépséget. Ehhez pedig sosem szabad abba hagynunk a versek olvasását, játékos fürkészését, örömteli szeretetét. Ezért most egy ilyen kis játékra hívom önöket: nézzük meg együtt, hogyan lett két, mindannyiunk által ismert és szeretett magyar vers még különlegesebb.

Csokonai Vitéz Mihály egyik legismertebb szerelmes költeménye a *Tartózkodó kérelem*:

A hatalmas szerelemnek
Megemészto tüze bánt.
Te lehetsz írja sebemnek,
Gyönyörű kis tulipánt!

Szemeid szép ragyogása
Eleven hajnali tűz,
Ajakid harmatozása
Sok ezer gondot elűz.

Teljesítsd angyali szókkal,
Szeretőd amire kért:
Ezer ambrózia csókkal
Fizetek válaszodért.

A szerelmi dal 1805-ben, a Lillának ajánlott versek között jelent meg, de első változatát *Egy tulipánhoz* címmel már 1793-ból ismerjük. Amikor Csokonai egybegyűjtötte a Lilla-dalokat, ezt a verset is közéjük emelte, és négy kisebb, de jelentőségteljes vál-

toztatást eszközölt rajta. A változtatások a költemény gyengéd játékoságának, rokokó jellegének kihangsúlyozására is irányultak: a *Tartózkodó kérelem* az udvarlás vershelyzetét jeleníti meg, már-már trubadúri lovagiassággal. A címváltoztatás is erre szolgál, az ódai *Egy tulipánhoz* megcáfolatlan bizonyosságát a kérés és ajánlás gesztusa váltja fel. A „Te lehetsz írja sebemnek” sor eredetileg „Te vagy orvos sebemnek”, az „Eleven hajnali tűz” sor eredetileg „Lobogó hajnali tűz” és a „Fizetek válaszodért” sor pedig „Fizetek csókjaidért” alakban szerepelt, és megfigyelhetjük, hogy mindhárom változtatás a feltételeltséget hozza be a versbe: az udvarló nem tudhatja, hogy szíve választottja vajon kedvezően felel-e felajánlására. Tartózkodása mégsem félénk vagy határozatlan, hanem sokkal inkább reménytelen, odaadó és önzetlen.

Ennél nagyobb mértékű változtatásokat figyelhetünk meg József Attila *Harmatocskájában*. A vers 1929-ben, a következőképpen jelent meg kötetben:

Guggolva ringadoz
a málnató, meleg
karján buggyos, zsiros
papiros szendereg.

Lágy a táj, gyöngy az est;
tömött, fonott falomb.
Hegyek párája rezg
a halmokon s dalom.

Hát dolgoztam hiven,
zümmögve, mint a rét.
Milyen könnyű a menny!
A műhely már sötét.

Fáradt meg együgyű,
vagy tán csak jó vagyok
s reszketek, mint a fű
és mint a csillagok.

Kézírtos formában viszont ismerünk egy másik változatot is, amely feltehetően a fenti, kész vers előzménye lehet, és mindössze két szakaszból áll: „Lágy tájék, csendes est, / tömött, fonott falomb, / ködös hegy búja rezg / a gyenge halmokon. // A völgy aranypiros. / A málnató meleg / karján buggyos, zsiros / papiros szendereg.” Legszembetűnőbb ebben a változatban a két filozofikusabb hangvételű szakasz hiánya, illetve a két leíró versszak sorrendjének felcserélése. Továbbá az aranypiros völgy sokkal elnagyoltabb képnek bizonyul, mint a málnató guggolva ringatózó mozgása, amelynek hangulatfestő értéke is jelentős. A köd párára való cseréje az értelmezési síkot bővíti ki: míg a köd képileg

elég pontosan körülhatárolható jelenség, a pára többrétű vizuális megjelenítést biztosít. A rezgőmozgás eleve finomságot sugároz, ezért a halmok 'gyenge' jelzője akár el is hanyagolható, a soráthajlások által biztosított muzikalitást pedig a dal verbális megjelenése is megerősíti. Személyes kedvencem a gyöngy képének beemelése, mely oly jellemző József Attila tiszta költészetére, akár csak a bogár motívuma. A két utolsó (mondhatjuk, új) szakasza a rét, a menny, a fű és a csillagok szimbolikája által megnyitja az első két versszak természeti képét nemcsak a teljes világmindenségnek, de az egyén legszemélyesebb belső létezésének is, így megérintve a végtelenséget. A természeti dalból létösszegző költemény lesz.

Sok-sok jó vers élményét kívánom önöknek a magyar költészet és az év minden napján! Ne feledjék: nem feltétlenül kell tudni, hogy mik az összetevői egy jó versnek, nem szükséges megneveznünk ezeket, amíg megbecsüljük és megünnepeljük a munkát, szorgalmat és önfeláldozást, amivel akár szerzőként, akár olvasóként mindig a jobbra és szebbre törekszünk.

Ne féljünk együgyűnek lenni, amíg jók vagyunk!

tárca

KÖTELEK

Megmondta már Szidi néni '85-ben, hogy a rokonoknak ott kint olyan mosógépük van, amelyik ki is tereget. Jolika és édesanyja cinkosan összemosolyogtak: szegény habókos öregasszony valamit megint félreértethetett. Arról ugyan hallottak, hogy az automata mosógépek mellett nincs szükség

centrifugára, de teregetni csak ki kell! Szidi néni makacsul csörömpölt a kanalával a kávéscsészében, és előre irigylte Jolikát, aki megérheti közülük ezt a luxust idehaza is.

Hát itt van. Igaz, szárítógépnek hívják. És már őt sem Jolikának, hanem Joli ma-

Egyáltalán nem olyan, ahogy akkoriban elképzelték, miszerint egyszer csak kigurul a mosógép az udvarra, kivágódik belőle három pár robotkar, és ütemes mozdulatokkal a kötelekre csípteti a ruhákat. De a teregetést valóban megspórolja. Nem akart ilyet. Ő szeret bíbelődni a csipeszekkel, aztán nézni, ahogy lengenek a ruhák a szélben. Tiltakozott évek óta. A legutóbbi elesése után azonban nem tűrt ellentmondást a család: a kórházból hazatérve már itt várta ez a masina. Pedig nem a teregetés vágta földhöz, hanem az öregség. Mindegy. A gyerekek lelkét megnyugtatta, ha segíthetnek a mamán – hát higgyék csak így. A kartörés után villanytűzhelyt vettek neki, a szemműtét után egy hatalmas tévét, az első infarktus után mosogatógépet. Aztán ez is megérkezett.

Most mégis kihozott az udvarra egy lavór ruhát: olyan szép akácnitogató idő van, hadd száradjanak meg szabad levegőn.

Régen öt szárógatókötél feszült itt. Az elsőt a legnagyobb unokája szakította le, még kislány korában, amikor cirkuszi akrobatának készült. Azóta is szeret a levegőben lenni, éppen ma repül valami furcsa nevű országba. Hogy megalapozza az életét. Ennyi idősen a nagyapja már majdnem be is fejezte az életet, de ezt inkább nem böki oda neki. Ő legalább minden hónapban meglátogatja. Legalábbis eddig így volt.

A második drót az édesanyja halála után roppant meg a ránehezülő súlytól: nem bírta el a vastag, naftalinszagú kabátokat, amelyek több emberöltő óta lógtak a szekrényben. Joli még akkor sem akarta őket kidobni, csak megszellőztetni a ta-

vaszi napfényben, de végül nem kerültek vissza a házba.

A harmadik nem élte túl, amikor az utolsó bikát, a Jónást is eladta. Az volt a legkedvesebb. Nem is akart menni, sokat bajlódtak vele, mire kiterelték az udvarból, közben a szarva beleakadt a szárogatóba. Az ésszerűség hozta a döntést, képtelenség lett volna egyedül tovább vinni a gazdaságot. De utána még napokig kijárt reggelente az üres istállóba.

A negyediket szőnyeget akart porolni nemrég. A gyerekek persze megszidták, hiszen takarítógépet is kapott már, mi a csudát akar a porlóval. Hogyan magyarázza meg, hogy néha jólesik felidézni régies régi mozdulatokat. Mintha visszajönnének velük az egykori hangok és képek is...

A kötelek helyére sosem kerültek újak: a mosnivaló is egyre kevesebb lett, mindig elfértek annyin, amennyi maradt. Már csak az ötödik tartja magát büszkén. Erre teregeti a ruhákat. A köténnyel kezdi. Kirázogatja, komótosan ráhajtja a szélét, megcsípteti. Kellemes, otthonos érzés tölti el. A lavórhoz hajol a következő darabért: egy önmagába gabalyodott harisnyanadrág. Türelemesen próbálja szétválasztani a két szárát. Egyszerre mintha Szidi néni hangját hallaná: Ideje indulni, Jolika. Körülnéz. Nem lát egyebet, csak egy apró, fénylő testű repülő az égen. Biztosan érzi, hogy az unokája gépe. Ábrándosan integetni kezd, de az erős fény elvakítja a szemét, megtántorodik. Keze belekapaszkodik a drótbá, aztán szép lassan elengedi a szorítást, és a harisnyával együtt a fűre hanyatlik.

Napszáta, fakókék köténye integet helyette az elárult kertben.

Sinkó Adrienn

Kapcsolatok III. (akril, vászon, 70 x 70 cm, 2019)

portré

Édesanyja, Ratkovszky Margit is nemesi-polgári családból származott, így a házaspár négy gyermekének, köztük a kis Sándornak is a polgári elit és az európai kultúra értékeit előtérbe helyező nevelést biztosított. A kassai házban cselédek, mosónők és német kisasszony is szolgált, a gyerekekhez pedig már egészen kis koruktól házitanító járt. Az író később így emlékezett szülői házána személyzetére az *Egy polgár vallomásai* című, önéletrajzi ihletésű regényében: „A cselédeket rokonnak éreztem, hozzájuk húztam, szívesen ültem gyermekkoromban közöttük, a felmosott konyhában, a meleg tűzhely mellett, hallgatom zagya babonáikat, értelmetlen álmodozásukat, míg anyám rám nem lelt s a belső szobába nem parancsolt.”

Grosschmid Sándor iskoláit a jezsuita Jászóvári Premontrei Kanonokok Kassai Főgimnáziumában kezdte, a Budapesti Királyi Egyetemi Katolikus Gimnáziumban folytatta, majd visszatért Kassára, és az Eperjesi Katolikus Főgimnáziumban érettségizett, 1917-ben. A lázadó kamasz nehezen alkalmazkodott a családi és iskolai kötöttségekhez: nemcsak bohém öltözködésével, de elszökéseivel és írói ambícióival sem értettek egyet sem szülei, sem tanárai. Ezért álnéven kezdett el publikálni, folyóiratok és napilapok irodalmi pályázataira jelentkezett titokban. 1918-ban Budapesten kezdte el a jogi egyetemet, majd hamarosan átiratkozott a bölcsészkarra. Első könyve, Márai Sándor néven, még ugyanabban az évben megjelent. Az *Emlékkönyv* című verseskötet nagy sikert aratott, Kosztolányi Dezső a *Pesti Napló*ban írt róla dicsérő kritikát.

Márai Sándor az egyetem mellett újságíróként kezdett el dolgozni, és a fővárosi elit kicsapongó, költekző életvitelét folytatta. Megismerkedett az irodalmi élet nagyjaival,

Angyal a város felett (akril, vászon, 50 × 150 cm, 2019)

legjelentősebb mesterével, Krúdy Gyulával is többször találkozott. A Tanácsköztársaság bukása után azonban családja biztatására külföldre utazott: Lipcsében, Frankfurtban, majd Berlinben folytatta tanulmányait. Újságírói karrierje Németországban is csakhamar szárnnyakra kapott, illetve műfordítói tehetsége is itt kezdett kibontakozni, Schnitzler- és Kafka-művek fordításával.

A hűség lépcsőfokai

A fiatal író 1923-ban tért vissza Budapestre, ahol április 17-én feleségül vette Matzner Ilonát – Lolát, ahogy mindenki szólította. Még néhány évvel azelőtt, Berlinben találkozott a kassai zsidó származású lánnyal, akit nagypolgári családja gyerekkori szerelmet és háborút felejteni küldött Németországba. Különböző egyházi hovatartozásuk miatt csak polgári szertartásra kerülhetett sor (az antiszemizmustól tartva később az asszony is áttért a római katolikus vallásra, és a keresztele szertartással együtt az egyházi esküvőt is megtartották), amelyre Márai naplójában így emlékezik vissza: „...mi voltunk az első hippik, nem tartottunk »esküvőt«, csak éppen »aláírtunk« valami papírt, az egyik tanút az utcáról hívtam, Szegedi István nevű költő, aki véletlenül arra ment, és feljött az anyakönyvi hivatalba tanúnak, a másik L. kétségbeesett apja, aki rémülten felrohant Pestre, mikor meghallotta, hogy készülünk »aláírni«...”

Az újdonsült házaspár először Párizsban élt hat évig, majd néhány hónapot a Közel-Keleten töltött, végül 1928-ban költözött vissza Budapestre. Ekkor következett Márai legtermékenyebb írói időszaka, és hamarosan korának egyik legismertebb írójává vált. Tagja lett a Magyar PEN Clubnak, a Kisfaludy Társaságnak, majd a Magyar Tudományos Akadémiának is. Rendszeresen írt a *Nyugat*-ba, az *Újság*, majd a *Pesti Hírlap* munkatársa volt, felolvasásokat tartott a Magyar Rádióban. Sorra jelentek meg könyvei: *Zendülők* című kamaszregénye, a külföldi élmények által ihletett *Idegen emberek*, a *Csutora*, *A sziget*, az *Egy polgár vallomásai*. Amikor 1935-ben Thomas Mann Budapestre látogatott, Márai volt az egyik idegenvezetője.

Családi életében azonban hatalmas tragédia történt. 1939 februárjában megszületett a házaspár első és egyetlen biológiai gyermeke, Kristóf, aki alig néhány hetes korában el is hunyt vérzékenységben. Márai a feldolgozhatatlan gyász következtében eltávolodott feleségétől. Két híres viszonyáról is tudunk ebből az időszakból. A Mezey Mária és Tolnay Klári színésznőkhöz fűződő kapcsolatai végül mégsem bizonyultak végzetesnek házasságára nézve. 1940-ben kiadta a bravúros *Szindbád hazamegy* című Krúdy-regényét, majd 1942-ben *A gyertyák csonkig égnek* és '43-ban a *Füves könyv* is megjelent. Amikor a német csapatok megszállták Magyarországot, Lolával, a nő testvérével és annak két gyermekével Leányfalura, majd Losoncra költöztek. Itt ismerték meg Babócsay Jánuskát, a hároméves szőke kisfiút, akit aztán a házaspár hamarosan örökbe fogadott.

Márai Sándor keveset nyilatkozott feleségéről, naplóiban is

inkább az asszony halála után sokasodnak meg az L.-lel kapcsolatos bejegyzések. Ez a tendencia azonban nem egy lusta vagy érdektelen férj alakját rajzolja ki, hanem kapcsolatuk erejét és intimitását mutatja: a közöttük levő kötelék szentségét nem törhette meg a nyilvánosság. Az intelligens, művelt, jó humorú és érzékeny asszony hatvanhárom éven át volt lelki és szellemi társa az írónak, az egyetlen ember, aki csendes megértéssel és nyugalommal osztozni tudott otthontalanságában: „Mikor Lolával találkoztam, nem magaráztam magamnak, sem másnak semmit, amint az ember nem tartja szükségesnek magyarázni, hogy él és lélegzik.” Márai végül három évvel élte túl feleségét, de hiányát sosem tanulta meg elviselni.

Valahol Európában

1948-ban a Márai család előbb Svájcba, majd Olaszországba emigrált. Az írónak nehezebbre esett a beilleszkedés, sem olvasói, sem szellemi közösségre nem talált sokáig, de ahogy a háború alatt, a külföldön töltött évek során is fáradhatatlanul dolgozott tovább. 1949-ben megjelentette az *Egy polgár vallomásai* harmadik részét *Föld, föld!...* címmel, majd 1951-ben megjelent az első emigrációval kapcsolatos verse, a *Halotti beszéd*. Az elveszetségek kínzó érzését a Szabad Európa Rádió közösségéhez való csatlakozás enyhítette némi képp, ahol 1951 októberétől minden héten felolvasásokat tartott.

Négy év múltán azonban ismét útra kelt a Márai család, ezúttal New Yorkban telepedtek le. Az író egy barátjához írott levelében így fogalmazta meg felkerekedésük okát: „Az én elmenetelemnek innen egyetlen igazi értelme van: ki kell lépniünk az emigráció státusából. Akármilyen angyaliak itt hozzám, az igazság mégis az, hogy rendőri felügyelet alatt éldegélő hontalan vagyok. Ez a felügyelet nem lehet tapintatosabb, emberibb, mint amilyen, de mégis az. És ez az állapot nem jövő a kisgyerekeknek. Változtatni itt nem tudok rajta.”

Változtatni azonban Amerikában sem bizonyult egyszerűbbnek. Márainak nagyon hiányzott az európai kultúra, a több ezer éves gyökerek. Az 1956-os eseményeket lelkesen, majd kiábrándulva figyelte a tengerentúlról, és *Mennyből az angyal* című versével válaszolt rá. Ötévi ott-tartózkodás után elnyerte az amerikai állampolgárságot, majd lassan az ottani kiadók is publikálni kezdték naplóját és regényeit. Továbbra is figyelve a magyarországi eseményeket, 1967-ben végrendeletet készített, miszerint addig nem járul hozzá műveinek magyarországi megjelentetéséhez, amíg az orosz hatalom el nem hagyja az országot és meg nem tartják a demokratikus választásokat. Még ugyanabban az évben feleségével visszatértek Olaszországba, ahol Salernóban telepedtek le. Márai továbbra is szakadatlanul dolgozott regényein, egyre inkább a lázadás, megalkuvás, árulás, hatalom és üldözöttség problematikája foglalkoztatta. A *delfin visszanezített* című verseskötete 1978-ban jelent meg.

A házaspár ismét költözött: 1980-ban az észak-amerikai kontinens nyugati oldalán, San Diegó-

Márai Sándor az 1940-es évek elején

Forrás: Wikipédia

ban rendezkedtek be. Az öregség napjait sorozatos családi tragédiák árnyékkolták be. Márai Sándor előbb hűgát, majd egyik öccsét veszítette el. Lola hosszú, nehéz betegség után 1986. január 4-én elhunyt. Hamvait az író az óceánba szórta. Még ugyanabban az évben másik öccse, Radványi Géza Kossuth-díjas filmrendező, az 1947-es *Valahol Európában* című film alkotója is meghalt. Haláláról így írt: „Emigráns volt, esztendő előtt hazaköltözött. Hazament meghalni. Vagy hazament és belehalt.” Akkor már ő is elgondolkozott a hazatérésen, de előrehaladott rákbetegsége miatt orvosai nem javasolták az utazást. Művei magyarországi kiadását továbbra is visszautasította. Az utolsó csapást nevelt fia, János halála jelentette 1987-ben.

Márai Sándor 1989. február 21-én egy pisztolylövéssel vetett véget életének. Hogy halálában feleségével egyesülhessen, kívánságára hamvait a Csendes-óceánba szórta. Alig néhány hónap elteltével, a rendszerváltozás után posztumusz visszaállították akadémiai tagságát, Kossuth-díjjal, Magyar Örökség Díjjal és Magyar Művészetért Díjjal tüntették ki. 1995-ben a magyar állam létrehozta a Márai Sándor-díjat, amelyet kimagasló értékű prózakötetért, valamint magyar író külföldi elismerést szerzett munkásságáért adományoznak. Művei számtalan újrakiadást értek meg világszerte, Budapesten, Londonban és a világ nagyvárosaiban vitték színre darabjait, regényeiből film és operák készültek, Márai-konferenciákat pedig, számos ország irodalomtudósainak részvételével, mindmáig gyakran tartanak.

A zseni

„...a formanyelve máris legelsőrangú. A kor legjobb mestereinek legjobb iskoláit járta s a megtanulhatatlanhoz mindent megtanult. Egyforma eleganciával végzi a nehéznek látszó belső kapcsolásokat s a valóban nehéz külső ábrázolást: a nézőnek nem szabad erőlködést látni, akármilyen természetű a sportteljesítmény. A paradoxonok vakmerő saltomortaléján hadd brávozzon a csöcselék, a tornász jól tudja, hogy a mutatvány szépsége néha egy észrevétlen kis mozdulatban rejlik, amihez elismeréssel csettint a beavatott

zsüri: ez új volt, eddig nem csinálták, vagy nem ilyen szépen” – Karinthy Frigyes így méltatta Márai munkásságát a *Nyugat* 1934. évi 3. számában. Stílusára legelőbb a bravúrosság, témáira leginkább a 20. század borzalmai, a technikai fejlődés és az emberi természet összeegyeztethetlensége, az otthontalanság, az európai kultúra kiveszőben levő értékei, a polgári világ letűnése és a pacifizmus jellemzők.

Sokan bírálják Márait deklaráló stílusáért, írásainak kinyilatkozató hangvételéért, viszont ha közelebről is megvizsgáljuk ezeket a szövegeket, felfedezhetjük, hogy nem a magamutogatás vagy a henegegés dolgozik mélyükön, hanem az önfegyelem és a kétségbeesés sürgetése, hogy a látható világot és annak láthatatlan erővonalait minél pontosabban és minél inkább gyökerénél ragadja meg. Naplóbejegyzéseiből is láthatjuk, ahogy mindvégig a lényegeset kereste, nem elégedett meg felületes megoldásokkal, töredékes válaszokkal, féligazságokkal. A végtelent kutatta, de nem a nagyravágyás indíttatásából, hanem mert valahol a lelkében érezte, hogy ez az egyetlen tiszta út az üdvösséghez. Már egészen fiatalon tudta, hogy vállalnia kell az ezzel járó magányt és otthontalanságot, amit megrázó és látomásos levélben vallott meg Mihályi Ödön barátjának 1917. április 17-én: „A legtökéletesebben egyedül vagyok. Én tudom, hogy zseni vagyok. Te nem tudod. Tudd meg, és te vagy az első, akinek ezt elmondom, fehéren feketén ideírom: zseni vagyok. Választott ember vagyok, és sokra fogom vinni, vagy semmire sem fogom vinni, de produkálni fogok, érzem, tudom, ez kikerülhetetlen. Talán csak egy dolgot, valamikor nagyon későn, amiben végre én leszek benne, ha egyszer eljutok odáig, hogy ki tudom fejezni magam – és el fogok jutni odáig – befejeződik a zseniségem is. És nem tudom, hogy írni fogok-e vagy közgazdász leszek, vagy szociológus vagy bankhivatalnok, riporterecske, tudom is én, de hogy minden egzisztencia formában megmaradok egyedülvalónak, ahogy eddig voltam, ezt biztosan tudom. Az életemet eddig is én csináltam, és ezután is én fogom csinálni.”

AZ IMÁDKOZÓ EMBER

A legerősebb kép, melyet Kelet-ről elhoz magával az európai utas, az imádkozó ember képe. Délben, este, nagy forgalmú tereken, szabad mezőkön, a vonat mellett a földeken, térdre esik egy ember, földig hajtja homlokát, két karját keresztbe fonja mellén és imádkozik. Mellette vasút rohan el és gépkocsik; néha egy kirakattal szemben térdel, vagy egy utca torkolatában, amely semmiben sem különbözik a mi európai utcáink képétől. Mindaz, amiből mi idehaza nagyvásárt csinálunk, ez az egész villanyfényes és túlkös civilizáció, amivel mi olyan nagyra vagyunk, természetesen nekik, fölvettek és használják, szemrebbetés és csodálkozás nélkül. Ami az ő életükben ezenfelül többlet, az a nagy erő, veszedelem, s lényege az egész veszedelmes bonyolult kérdéscsoportnak, ami Kelet és Nyugat érdekeit kettéválasztja: az imádkozó ember.

Sokszor néztem az imádkozó embert. Minden méltóságon túl, amivel a vallási gyakorlatot végzik, van bennük, van a vallásos cselekményben valami szemérmetlen. Ezt csak én érzem így, ők nem. Van valami szemérmetlen ebben az odatérdeplésben egy nyilvános, modern utcán, az én számomra van valami lehetetlenül nyilvános benne, valami megalázó és őszintétlen. De az ő számukra ez a legegyszerűbb, legtermészetesebb és legőszintébb mozdulata az életnek. A nyugati ember jelképe ma a rohanó ember, ahogy valamikor a könyvet tartó ember volt. A keleti ember jelképe az imádkozó ember.

Döbbenettel nézem Kairó utcáinak az imádkozó embert. Érzem erejét és a veszedelmet, mely a képből árad. Nem lát, nem hall, nincs pillantása számomra, nincs pillantása a kairói utca, a zörgő villamosok és hörgő gépkocsik iránt. Lassan meghajtja derekát, homloka érinti a földet. Szeme átnéz az embereken, füle süket. Az emberek kitérnek előle. Senki nem néz rá; egy arab imádkozik. A nyugati ember, aki az imádsággal, ha tud még hozzá, elvonul a többiek szeme elől, nyugtalanul áll meg a térdeplő keleti hívő előtt. Az imádkozó embernek van valamije, amit a nyugati ember kezd nélkülözni: a keleti embernek van föltétlen hite. A nyugati embernek vannak megismerései és kételyei. A keleti embernek van Istene. A nyugati embernek, aki Ázsiából kapta az isteneit, legtöbbször és legfeljebb csak felekezete van.

Reggel átmegyek a titokzatos jeruzsálemi Omár-mecset hívős oszlopsorain, a mecset egyik sarkában egy tucat berber asszony ül és imádkoznak. Az egyik előéneklő a szúrát, a többiek halkán, ütemesen mondják utána. Kis távolságból olyan az egész, mint gépiesen vezényelt, ütemes jajongás. Egy szikla mellett állok, hallgatom a jajongást a hívős homályban, s egyszerre megértem, hogy ez a szikla az, melyen emberek százmillióinak fanatikusan vak és fekete hite felépült; s megértem, hogy nekünk, nyugatiaknak nincsen már ilyen sziklánk, melyen várat építsünk, egy kegyetlen, tiszta és hideg hit erődjét. Ez a szikla az Omár-mecset közepén, a mohamedán világ titokzatos sziklája, szent, mint Mekkában a Kába köve, féltelmes és olyan öreg, mint a Föld és az emberiség. Ez a szikla az áldozati szikla, ahol Ábrahám föl akarta áldozni Izsákot az Úrnak, és ez a szikla Mohamed sziklája, ahonnan a prófétát mennybe röpítette Burak, a táltosparipa... Ez az elkerített sárga sziklatömb itt a mecset közepén a Szentek Szentje, a Titok és a Vár. A kimondhatatlan nevű Isten névjegyét vészték a sziklába; ahol a frigszekrény állott, ez a pontja a Földnek, ahonnan titokzatos és bonyolult hitek magvait szórták szét próféták a világba. Ha egyszer elindul a harc Kelet és Nyugat, vallás és civilizáció között, ezen a sziklán emeli fel Mohamed kardját az új próféta. Ha ebben a mecsetben egyszer elordítják Allah és Mohamed nevét, akkor Európa meg fog tanulni újra imádkozni.

Az imádkozó ember... láttam őt a szabadban és templomaiban, körmenetben és magányosan, hallottam jajongani derviseit, és igézetten bámultam a néma és szigorú elfeledkezést, amint elválik a világtól és Isten színe elé lép, két villamoskocsi között. Láttam imádkozni őket az egyszerű és tiszta templomokban, melyek legtöbbször egészen dísztelenek és józanok, mint a vallás törvényei, melyet a szószékről hirdetnek bennök. Ennek az épületnek, az Omár-mecsetnek és Mohamed tanának stílusában nincsen semmi bonyodalom.

Az imádkozó ember Keleten leveti saruját, mikor Isten színe elé lép; én, aki papucsban és elméletekkel lelkemben állok Ábrahám sziklája előtt, iparkodom feltűnés nélkül kitérni az útjából, ahová úgysem követhetem.

FÜVES KÖNYV (RÉSZLETEK)

Arról, hogy negyvenéves korára mindent tud az ember
Marcus Aurelius mondja, hogy negyvenéves korára egy férfi, akiben világít egy szikrája az értelemnek, mindent megélt és mindent tud, ami előtte történt az időben az emberekkel, s ami az utána következő időben történhet még. A részletek lehetnek változatosak és eltérőek, de az alapélmény – minden emberi élet közös alapélménye – negyven év alatt csakugyan megtörténik minden emberrel. Megélte a szenvedélyeket, tapasztalta a természeti törvények állandóságát, és teljes bizonyossággal tudja, hogy halandó. Többet nem tudott Caesar sem, Antonius sem, Marcus Aurelius sem, többet nem fog tudni az ember az időben önmagáról és a világról soha. Minden más csak ismétlődés.

Az emberi anyagról

Ötezer éve, tízezer éve nem változott az emberi anyag. Csak a jelmezek változtak, az együttélés rendszerei és feltételei. Az, ami az ember – a lélek és a jellem –, nem változott. Ur városában, Babilonban ugyanazok az emberek éltek, mint ma Budapesten: s lelkükben ugyanúgy érzékelték a világot és pontosan úgy feleltek a világra. Csak éppen – műszerek nélkül – közelebb voltak a világ titkaihoz, az időhöz, a csillagokhoz, a természet jelbeszédéhez. Hallásuk finomabb volt, látásuk – távcső nélkül is – élesebb, érzékelőbb, sejtőbb, megragadóbb. Az emberi anyag nem változott, de az ember – hála néhány lángésznek és műszernek – vakabb és süketebb a civilizációban, mint volt az emberi idők elején. Tunyább és bambább. Értésültebb és ugyanakkor tudatlanabb. Azt hiszi, gombnyomásra igazgatja a világegyetemet. Ez az óriási szerkezet, a civilizáció, számúzte az embert a világ nagy, titkos, bensőséges közösségéből.

Az ünnepekről

Ha az ünnep elérkezik életedben, akkor ünnepelj egészen. Öltösd fel ruhát. Kéféld meg hajad vizes kefével. Tisztálkodjál belülről és kívülről. Felejtsd el mindent, ami a köznapok szertartása és feladata. Az ünnepet nemcsak a naptárban írák piros betűkkel. Nézd a régiéket, milyen áhítatosan, milyen feltétlenül, milyen körülményesen, mennyi vad örömmel ünnepeltek! Az ünnep a különbözőség. Az ünnep a mély és varázsos rendhagyás. Az ünnep legyen ünnepies. Legyen benne tánc,

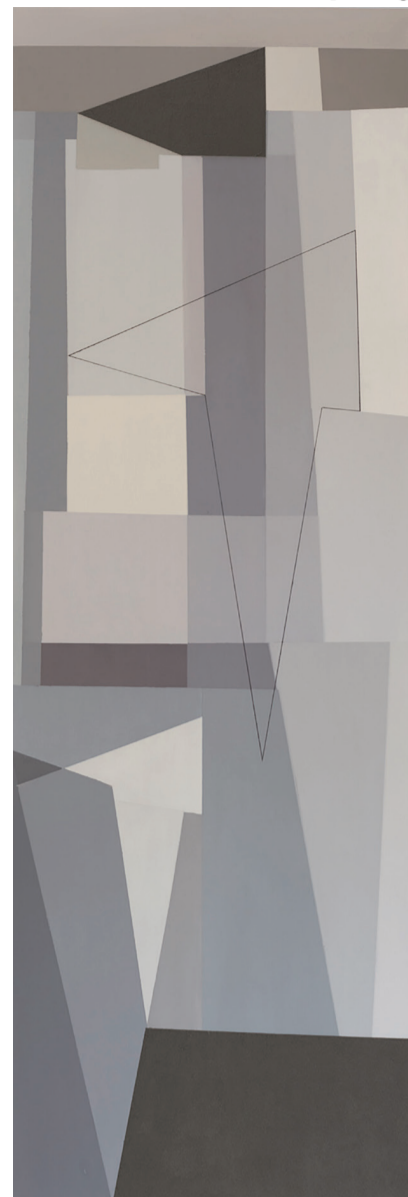
virág, fiatal nők, válogatott étkek, vérpezsdítő és feledkezést nyújtó italok. S mindenekelőtt legyen benne valami a régi rendtartásból, a hetedik napból, a megszakításból, a teljes kikapcsolásból, legyen benne áhítat és föltétlenség. Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj föl reá, testben és lélekben. S nemcsak a naptárnak van piros betűs napja. Az élet elhoz másféle, láthatatlan ünnepeket is. Ilyenkor felejtj el mindent, figyelj az ünnepre.

A boldogságról

Boldogság természetesen nincsen, abban a lepárolható, csomagolható, címkézhető értelemben, mint ahogy a legtöbb ember elképzei. Mintha csak be kellene menni egy gyógyszerárba, ahol adnak, három hatvanért, egy gyógyszert, s aztán nem fáj többé semmi. Mintha élne valahol egy nő számára egy férfi, vagy egy férfi számára egy nő, s ha egyszer találkozna, nincs többé félreértés, sem önzés, sem harag, csak örök derű, állandó elégyűltés, jókedv és egészség. Mintha a boldogság más is lenne, mint vágy az elérhetetlen után! Legtöbb ember egy életet tölt el azzal, hogy módszeresen, izzadva, szorgalmasan és ernyedetlenül készül a boldogságra. Terveket dolgoznak ki, hogy boldogok legyenek, utaznak és munkálkodnak e célból, gyűjtik a boldogság kellékeit, a hangya szorgalmával és a tigris ragadozó mohóságával. S mikor eltelt az élet, megtudják, hogy nem elég megszerezni a boldogság összes kellékeit. Boldognak is kell lenni, közben. S erről megfeledeztek.

Jézusról és az egyedüllétről

Minden ember, akit Isten szerepre jelöl ki, magányos. Jézus leszolt a keresztről anyjának, mint aki elutasít minden emberi együttérzést. A Szentírás legfélelmesebb szava ez. És Jézus mondotta, hogy aki őt követi, elhagyja családját, elhagy mindenkit. A szerepre kijelölt ember soha nem követel kevesebbet önmagától és követőitől. Nem lehet megváltani a világot, s közben legjobb férjnek, fiúnak és atyának maradni, négy gyerekkel, hitvessel, kanárral és öregségi járulékkal. A szerep mindig teljes magányt, kietlen egyedüllétet, könyörtelen, csaknem embertelen magatartást követel. Minden ember, aki vállalja az emberek ügyét, kénytelen vállalni ezt a magányt és embertelenséget is. Aki ezt nem vállalja, kókler; még akkor is az, ha megfeszítik.

Átjáró (akril, falemez, 40 x 120 cm, 2019)

Az áramtolvajokról

Ismerek embereket, kiknek műveltségét csodálom, észjárásuk meglep, s a velük való együttlétt mégis rejtélyesen kimerít. S ismerek másféle embereket, kik talán nem is különösebben okosak vagy műveltek, nem mondanak soha semmi meglepőt vagy eredetit, s találkozás után mégis úgy válok el tőlük, mint aki kapott valamit. Úgy látszik, egy ember nemcsak a műveltsége, szelleme, hanem egyfajta áram is, mely változó erővel s bőséggel sugárik az egyéniségéből. Vannak áramszegény emberek, akik mindegyre elvonják környezetükből az erőket. Olyanok ezek, mint az áramtolvajok, akik egy dróthuzal segítségével a szomszéd lakás vezetékeiből lopják át a maguk szobájába vagy üzemük számára az áramot, melytől lakásuk fényesebb, üzemük iparképesebb lesz. Az ilyen emberek kifárasztanak. Mindvégig ők beszéltek, s végül te, a hallgató társ, szegényen és kimerülten válsz el tőlük. Ezeket kerülni kell.

Az állatokról

Ne szégyellj te azt, ha szereted az állatokat. Ne röstellj, ha egy kutya közelebb van lelkedhez, mint a legtöbb ember, akit személyesen ismersz. Hazug próféták és otromba, komisz emberek azok, akik megrónak e vonzalom miatt, s ezt mondják: „Az emberektől lopja el az érzéseket, melyeket a kutyára pazarol! Önző, rideg fráter!” – ne törődj velük. Szeresd csak nyugodtan kutyádat, ezt a csillogó szemű, fáradhatatlan barátodat, aki nem kér barátságáért mást és többet, mint valamilyen szerény koncot és egy-egy simogatást. Ne hidd, hogy gyöngéség és önzés készlet az állatokat szeretni. Testvéreink ők, s ugyanabban a műhelyben készültek, mint az ember, s értelmük is van, néha bonyolultabb és finomabb, mint a legtöbb embernek. Mások nevezzék gyöngéségnek az állatszeretetet, gúnyoljanak ezért – te sétálj csak kutyáddal. Jó társaságban maradsz; s Isten tudja ezt.

Kapcsolatok IV. (akril, vászon, 210 x 70 cm, 2019)

Jenei Gyula

Tizenharmadik nap (03. 23.)

talán csak hogy csúfságát befödje, reggelre hó hullott az udvar töredezett betonjára, amit nyáron fölver a gaz; eleinte még elolvadt, és csak bizonyos helyeken maradt meg, de aztán lassan beborította a tetőket is, a fákat, a járdát, mindent belepett a fehérség, amely a tisztaságot jelképezi, vagy jelképezhetné, de valójában csak arravaló, hogy elrejtse a mocskot. a fehérről persze eszünkbe juthat, hogy *bánatában ősz lett és öreg*, és hogy hiába van tavasz, most mégis *tél van és csend és hó és halál*, de amikor a pékségből jövök hazafelé, s a hatalmas pelyhekben hulló hó megül a sapkámon, a kabátomon, egybefüggő szűz havat találok a híd járdáján, és már nem látszik húsz perccel ezelőtti lábnyomom, és mások nyomai sem, majdnem olyan kihaltak most az utcák, mint egy határ győző-regényben (mert járvány van, s talán maga *az ember ez a járvány*). a nyomunk eltűnik hamar, hó rakódik rá, de holnapra eltűnik a hó is, vagy holnaputánra, a jövő hétre, nyoma sem marad, ahogy a tavalyinak sem, vagy csak egy kis locspocs, tócsa, vízfolt valameddig, míg föl nem szárítja a szél, a nap, a napok. de most még ott van a nyomon a hídon, mert azt akarta egy metafora, hogy amikor jövök hazafelé a pékségből, a rügyek helyett hó roppanjon; ropogjon még egyszer szűz tő a cipőm alatt, aztán majd kiderül, hogy mi lesz.

Ajlik Csenge

Meddő

Létezik önfeledtség

úgy, hogy még a saját kezem szorongatom?

Megtörlöm a maszatos száját,

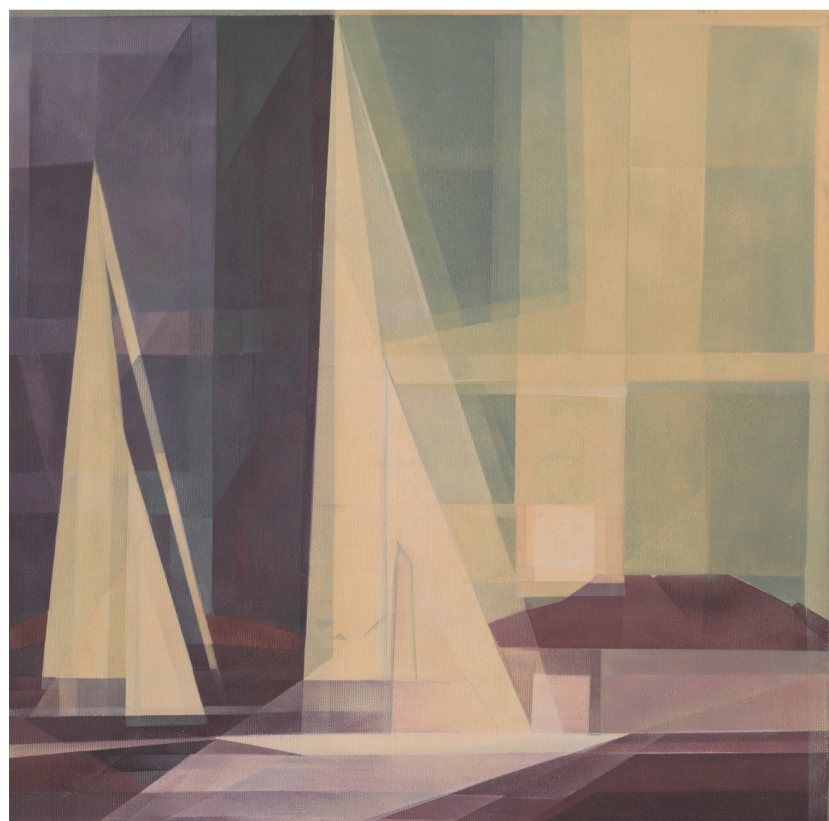
befonom a haját,

és ha kell, megdorgálom.

Létezhetek saját gyermekemként,

aki anyaként

pityeregve várja haza önmagát?

Emlék (akril, vászon, 40 × 40 cm, 2017)

Üdvözlét (akril, vászon, 50 × 50 cm, 2017)

Nagyon

A szenvedés befogott kutyának.
Nincs baj, a végén megdicsér,
és mindig édes a szaftos bánat.
Húzom, aztán megdöglöm.
Habzik a szám, leharapjam a kezéd?
A simogatásodnak nem engedhetek,
félek.
Nem tőled, de valamitől nagyon

Hangjaim eredete

Egy óvodai színezőben kezdődtem el.
Azt, ahol embereket színeztem embertelenné,
a falra tűzték a nap végén,
anyám is lássa, mennyire félek a határaitól.

Aztán folytatódttam a nyári homokozóban.
Könyörögtem, hogy oázis legyen délibábom,
és fulladjak a homokba bután, de boldogan.
Ez van.

A hangok kussolnak, és azóta is folytatom magam.

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Ágoston Szász Katalin (1996) szerkesztő,
kulturális újságíró

Ajlik Csenge (1999) költő, író

Benyhe István (1954) író, költő, műfordító

Jenei Gyula (1962) költő, szerkesztő,
újságíró, tanár

Kántor Mihály (1974) szakíró

Márai Sándor (1900–1989) író, költő,
újságíró

Sinkó Adrienn (1980) költő, író

Szilágyi-Nagy Ildikó (1978) író, szerkesztő

Benyhe István

A béke öregje

Eddig tudta miért,
ma még úgy tudja, tudja,
de nem föl, le, vagy előre,
a tegnapot köszönteni
vezet csak az útja.

Leginkább metróval
föld alatti világba,
egy eltemetkező élet
reménycsírjait keresve.
Legtöbbször hiába.

Nem gondol semmire,
csak lépdél. Semmi másra,
csak lába lendületére,
ahogy a földközép fölött
leng előre-hátra.

Fékezi a testet
a keretes tompaság,
átrendez benne valamit,
s mélyen elzárja, ahová
alig ér el a vágy.

Igen, a vágy helyét
már az emlék tölti ki,
és bent egy roppanó kérdés:
akar még tőle e földön
valamit valaki?

Álma álom marad,
félelmek és indulat,
örökre elnapolt célok,
mit sem érő tapasztalat,
kíséri napra nap.

Álmaiban gyakran,
mint kövér tyúk, az égre
sólymok vad röptét képzele:
s a vágy egy próbákkal teli
élet száz veszélye.

Minden arc esély volt,
sok életelágazás,
de annyi útvesztő után
most egy átadott ülőhely
vágyott végállomás.

Dühítő semmiség,
üresen feszül a múlt
magában, ha felidézi
vágyai helyén a semmit...
Sosem élt háborút.

JUHARSZIRUP

Ani a kedvenc bögréből tömény, forró juharszirupot kanalazgatott a radiátor mellett. Kizárólag „bécsi bögréből”, a bécsi kávéhoz való csészéből szeretett meleg italokat inni, ezért felhalmozott otthon tizenkettőt. Nem volt könnyű beszerezni, de utánajárt. A bécsi bögrék egy gasztronagykerből érkeztek, a juharszirupot Béla ajándékozta neki.

– Megjött az unokatestvérem Kanadából – kommentálta, mikor átnyújtotta barátnőjének a csomagot.

– Melyik unokatestvére?

– A Tányéros Laci.

– Nem is tudtam, hogy rokonok.

– Az én nagymamám második unokatestvére az ő anyja negyedik unokatestvére a fiának a keresztapja. Tudja, az a kicsit lüke, aki esőben kirohant a korlátot szárazra törölni.

– Értem. Ebben a faluban mindenki rokona mindenkinek, és mindenki bolond.

– De hát nem pont ilyen az egész világ?

– Pedig de – válaszolta Ani a kedvenc poénjával, ami szerinte mindig jól sült el. Ezen kívül két viccet tudott, egy Zsanosat és egy pszichológusosat. Régen jó humorérzékkel bírt, de férje halála óta nem ismerte a tréfát.

A hosszú, langyos ős után az első hideg, igazán novemberi héten Ani jól felhúzta a fűtést, mondván, ő nem fog fagyoskodni, hogy megspóroljon évi ötezer forintot, aztán kétszeresét dobja ki NeoCit-

ránra. Alig kanalazta ki a szirup negyedét, Béla hívta.

– Van egy gond – kezdte, ahogyan gyakran. Most nem mondta, hogy „kis gond”. A könnyítő jelző hiánya vészjóslóan rezgette a szoba békés hangulatát.

– Na?

– A Léces Sanya leszúrta az anyósát.

– Na végre! – mondta Ani, mert képletesen értette a hírt. Sajnálta Sanyát, mert az anyósa évek óta durván terrorizálta őt, de a férfi a felesége kedvéért a végletekig túrt.

– De komolyan! Megint veszekedés volt. A mama belekötött először a lányába, aztán a Sanya a felesége pártjára állt. A felesége elkezdte csitítgatni, hogy nehogy baj legyen. Erre a feleségét felpofozta, az anyósába meg beledöfte a kenyérvágó kést.

– Meghalt?

– Nem, összeesett, kint van a mentő. A Sanya meg ijedtében világgá futott. Már itt a rendőrség.

– Hol?

– Hát a Sanyáéknál.

– Maga mit keres ott?

– A Sanyát. Várom a polgárőröket, és megkeressük. Jöjjön maga is, jók a megérzései.

– De ömlik az eső, és szélvihar van!

– De a Sanya nekem unokatestvérem, nem hagyhatom, hogy a rendőrök találják meg! Rá akarom venni, hogy adja fel magát, nem olyan nagy a baj, olcsón megússza. Főleg, ha önként jelentkezik.

– Nem is tudtam, hogy rokonok.

– Később elmagyarázom, csak jöjjön!

Ani bakancsban, esőkabátban a ház előtt termett, a párhuzamos utcában. A forrás felé indultak el. A rendőrök az aszfaltutakat járták be, a polgárőrök az „örök erdő” felé mentek, ami magánterület ugyan, de épp azért gondolták, hátha a Léces Sanya ott vesz menedéket. Béla és Ani gyalog átfésülték a falutól a forrásig terjedő erdőt és kukoricást – A Gubás Pistinek még lábán van a kukoricája!, jegyezte meg Béla –, majd a forrás környéke összpontosítottak.

Ani érezte a vállánál is, a vastag kabátán át, a bőrig hatoló esőt. Béla régen elázott, mert a sapkát utálta, de nem törődött a vizes hajával. Az úgynevezett forrás egy közepes méretű tó volt, melyet nádas és mindenféle vízinövény dúsan benőtt. Egyik partján korhadó padok és omladozó Mária-kegyhely köszöntötte a turistákat. Úgy festett, mint egy félbevágott kemence, benne a Mária-szobor helyi művész alkotása, modern kollázs fémlemezekből és újságpapírból. A tóra merőlegesen húzódó fűzfásor milliányi levele mind a sárga különböző árnyalatában pompázott, csak legyen emberi szem, amely ennyi sárgát meg tud különböztetni. A szomorúfüzek ágai zuhatagként hullámoztak a szélben. Aniéék a tó partjáiig lehatoltak a térdig érő, vizes fűben. Megálltak, és figyeltek.

– Nem is vettem eddig észre, hogy itt van egy juharfa. Csak most látom, amikor kiragyog a sárga lombja a barna háttérből.

Szilágyi-Nagy Ildikó

Kabala (akryl, vászon, 30 x 30 cm, 2018)

Közvetlenül a juhar mellett fiatal platán magasodott, és egymás alá hullatták lombjukat.

– Olyan, mintha a gravitációtól megnőttek volna a juhar levelei.

– Igen – nyugtázta Béla.

Ani a leveleket vizsgálta közelről. Némelyikük közepe még világoszöldön csillogott az esőben, széle már sárgult. Mások egészükben sárgára változtak, és kevés levélen bordó árnyalat is mutatkozott.

– Sanya már járt itt, és vissza fog jönni a fákhöz.

– Mikor?

– Holnap.

Hazafelé megálltak a tett helyszínén, a rendőrök és a polgárőrök sem találták meg a férfit.

Másnap sötétedés előtt mentek újra ki a forráshoz. A lombjukat vesztett fákon át messziről látták, hogy nincs mozgás, minden csendes.

– Pedig ide fog visszajönni – makacskodott Ani –, kerüljünk le a partra is.

– Már vissza is jött. Nézze csak! – mutatott Béla a magasba, a platán felé.

Átgázoltak a térdig érő, vizes fűvön. Tegnap óta esett, a közben rothadásnak indult növényi maradványok már csúszni is kezdtek.

– A bicskája magánál van? – kérdezte Béla.

– Igen – kotorászott Ani az övtáskában.

– Akkor bakot tartok, maga meg vágja le, kicsi babám!

Ani egy-két percig dolgozott bicskájával a kötélén, majd Sanya megsúlyosodott, dermedt holtteste lezuhant, bele a tóba.

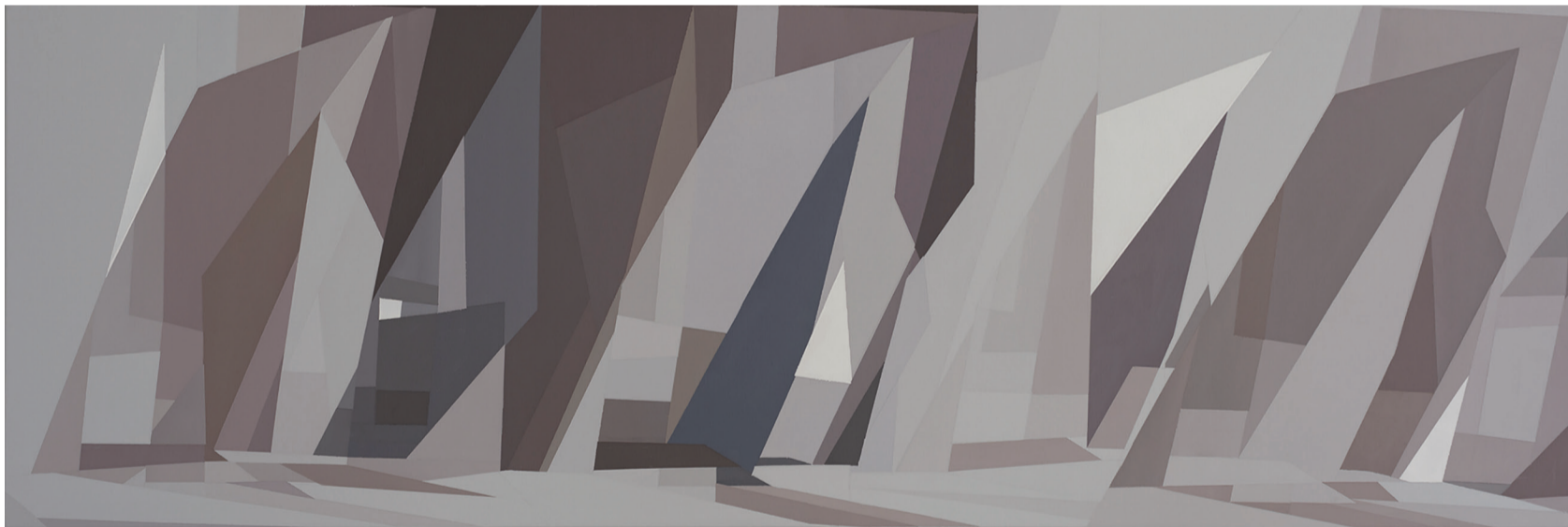
Az eső kitartott vasárnap estig. Béla és Ani forró juharszirupot kanalazgattak a radiátor mellett.

– Jó meleg van itt magánál! – mondta Béla – Ma találták meg a Sanyát.

– A rendőrök?

– Nem. A gyerekek, akik heccből a Gubli Laci szénabáláját begurították a tóba.

– Azt a nagy körbálát?! Micsoda pocsékolás! Elment ezeknek az eszük – összegezte Ani az esetet.

Kékszalag (akryl, vászon, 150 x 50 cm, 2019)

Lapszámunkat **GULYÁS ANDREA** képeivel illusztráltuk. A reprodukciókat Pelle Tamás készítette.

Gulyás Andrea 1982-ben született Várpalotán, 2001-ben érettségizett a várpalotai Thury György Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskolában, Jáger István grafikusművész volt a tanára.

„2003-ban Szentendrére költöztem, ahol megismerkedtem Bihon Győző festőművésszel. Ez nagyon meghatározta a következő évek irányultságát. Szentendrén szinte minden héten megtekintettem egy vagy több kiállítást, több művésznek is megismerhettem az elképzeléseit festészetről, szobrászatról. 2010-ben kiderült, hogy gyógyíthatatlan betegségem van, ettől kezdve alkalmi munkából éltem, de így sokkal több időm jutott a festészetre. 2012-től aktív alkotómunkába kezdtem. Nagy hatással volt rám a szentendrei geometrikus, konstruktív művészet” - összegezte a művész.

Munkáit kiállították Lábatlanon, a Gerenday Közösségi Házban, Miskolcon a Szőnyi István Teremben Gáspár Géza szobrászművésszel volt közös tárlata, 2016-ban a badacsonyi

Egry József Emlékmúzeumban Bihon Győző festőművésszel volt közös kiállítása. Később Leányfalun, az Aba-Novák Galériában is bemutatkozott a geometrikus formákkal kísérletező munkáival.

2016-ban megnyerte a The Talent pályázat, valamint a Magyar Olimpiai Bizottság pályázatának fődíját.

*

Milyen a város arca? Nem egy városé, hanem az összesé? Milyen az ember által belakott tér, ha az ember nem jár-kezel benne - ezt a látványt most, a kényszerű elszigetelődés idején még tanuljuk. De ha hiszünk annak, aki eddig is a nyugtázó emberalakoktól függetlenül látta a teret, elfogadjuk, hogy gyönyörű. Hogy a világban rend van. A kuszaságokban is. A kapcsolódásokban és távolodásokban is. Olykor ehhez a belátáshoz lecsupaszítás kell, Gulyás Andrea képei pedig épp ezt mutatják meg. Angyalok állnak a város fölött és a Megváltó szobra. Formák, jelek ezek is, túlmutatnak a geometria hűvös logikáján, a megpróbáltatások és a kegyelem jelenvalóságát teszik láthatóvá. Pedig a festő makacsul elveti a realista ábrázolást, nem dokumentál, inkább

ritmust teremt, síkokból, mértani formákból, árnyékokból, színárnyalatokból, egyenesekből vázolja fel a rend természetrajzát. A zuhanás és a szétfeszülés nem a pusztulásra

irányítja a figyelmünket, hanem a kecses törekénységre. A viták és miértek boncolgatása nélküli elfogadás képei ezek.

(Bonczidai Éva)

Fotó: Deim Balázs

AZ IDŐ MINT TÁJ

Elena Ferrante *Tékozló szeretet* című könyve először tíz éve jelent meg magyarul a Magvető gondozásában, ám egy szűkebb, irodalom-szerető réteget leszámítva kevésbé került be a közbeszédbe. A karcsú kötet egy zavaros időszak, néhány nap története, amelyben egy középkorú, nápolyi származású nő az édesanyja temetését követően igyekszik tudásmorzskákból, kusza emlékképekből, a fájdalom vízén úszva összerakni saját, látszólag ismeretlen anyjának és zaklatott gyermekkorának történetét. Háttér mindehhez a színes, szagos délolasz lét, mankó nem sok; egy lökött nagybácsi, a beszélgetéstől elzárkózó szomszédasszony, ridegen elutasító vagy épp műkönyvek és teátrális zokogások paravánja mögé bújó, érzelmileg kívül maradó rokonság.

A feltoluló emlékekben pedig ott egy gyönyörű, dévajul játékos anya, akinek fekete, dús sörényét időről időre elkapta a férje, hogy fejét durván a konyhakőbe verve, féltékenységekben rúgások és ütlegek brutális özönét zúdítsa rá. A mára kopaszodó, púpos törpévé torzult, gonosz öregember még mindig hűtlenségről sziszeg, de volt-e bármi alapja a vádjainak? Vajon lehet-e megalapozott az erőszak, valóban bűnös volt-e Amalia, ahogy tulajdon bátyja, Filippo nagybácsi is hiszi? És ki lehet Caserta, a bűnös csábító, ez a még idősen is vonzó, jól öltözött, delejező szépségű férfi, aki egész életén át Amaliáért epekedett? És ki vagyok én? – kérdi magától kétségbeesetten az összetört Delia, ahogy elidegenedve vizsgálhatja sosem szeretett testét, hogy felfedezhesse benne a traumatizált, abuzált gyerekleket.

A regény eredeti címe *Lamoremolesto*, amely arra a zaklató,

bántalmazó szeretetre utal, amely egyaránt jellemzi Caserta rajongását és a férj bitorló attitűdjét is Delia anyja iránt. Saját kisgyermekénje is teljes egészében csak magának akarta az anyát, emlékszik még jól, hogy vágyta mellét, tenyerét, bőrének melegét birtokolni. De vajon mire vágyakozott mindeközben Amalia? Mi tette őt boldoggá, a családi terror szabadságát korlátozni próbáló légköre ellenére is naivan derűs, nevetni vágyó, életigenlő lény? Megismerhetők-e valaha a másik vágyai, motivációi, miként lehet számunkra annyire ismeretlen a saját anyánk?

Mindezek a sürgető kérdések, amikre a regény főszereplője szorongva és riadtan keresi a választ ebben a nagyon zaklatott, sűrű szövetű írásban, vezetve magával az olvasót koszos metrószereplvényeken, sötét, pókhálós pincéken, fullasztóan szűkös felvonófülkék félhomályán át egészen a napfényes tengeri, ahol vár ránk a remény, a tudás bizonyossága.

Szintén a családon belüli erőszak témájára felfűzött regény a finn Elina Hirvonen remekműve, a *Hogy ő is ugyanarra emlékezzon*. Ebben a történetben is egy fiatal nő, egy mára felnőtt gyerek emlékezik vissza, az a személy, aki a családban a legközelebb állt az áldozathoz. Az elkövető itt is az apa, az anya pedig passzív nézője volt annak, amikor a kedves, gyerekeinek sátrat építő, melegszenzúvicsset készítő édesapából időnként előtört az állat, és csizmás lábbal rugdosta hétéves kisfiát, az érzékeny és különc Joona-t, akiért a mesélő, Anna egész életén át őszinte, féltő testvéri szeretettel szorong.

Anna szeretné, hogy Joona ugyanarra emlékezzon, amire ő. A

vidám karácsonyokra, kirándulásokra, süteményillatra, ahogyan Delia is összemossa anyja vélt emlékeit az általa megélt eseményekkel. Azért, hogy megvédje, azért hogy birtokolja a másikat, azért, hogy minden rendben legyen a világban.

Ferrante buja, sokszövetű regényével összehasonlítva, Hirvonen finom, szűkszavú, drámaian letisztult könyvet tesz elénk, csak óvatosan sejtet, semmint láttat, természetes leírások helyett itt a lélek apró rezdüléseit kapjuk, abból kellene megértenünk azt, amire Anna sem tud rájönni: „Miért viselkedett így az apád?”

Egy elfogadó, gyengéd szerelem segíti a hősnő szembesülését a lezárhatatlan múlttal, ami mára a jelenük, a mindennapjaik része lett, Joona sérült, költőien szép és véresen brutális világán keresztül.

Anna szerelme maga is sérült, egy meg nem ismerhető apa és egy mérsékelten elhanyagoló, elérhetetlen anyja tulajdonképp árván felnövő gyermeke, aki szintén szeretne volna szülei félresiklott életét rendbe tenni, vagy legalább nem zavarani azt, miközben kétségbeesetten vágyott arra, hogy elfogadják. A traumatizált gyerekekkel való szembenézés, saját felelősségének keresése a történetben, mind-mind a továbblépés gátjai Ian történet-szálaban is. De egyáltalán mi az, ami itt a gyerekek felelőssége?

Ebben a regényben is hasonló kérdések merülnek fel, amelyekkel Ferrante is szembesít. Ugyanott keringünk, a vajon ki a hibás, vajon én is hibás vagyok-e bűvkörében? Joona-ból tényleg a sátán beszél, azért kell őt megbüntetni, vagy az őt bántalmazó apa az, aki sosem nyerhet bocsánatot tetteiért? Mindeközben

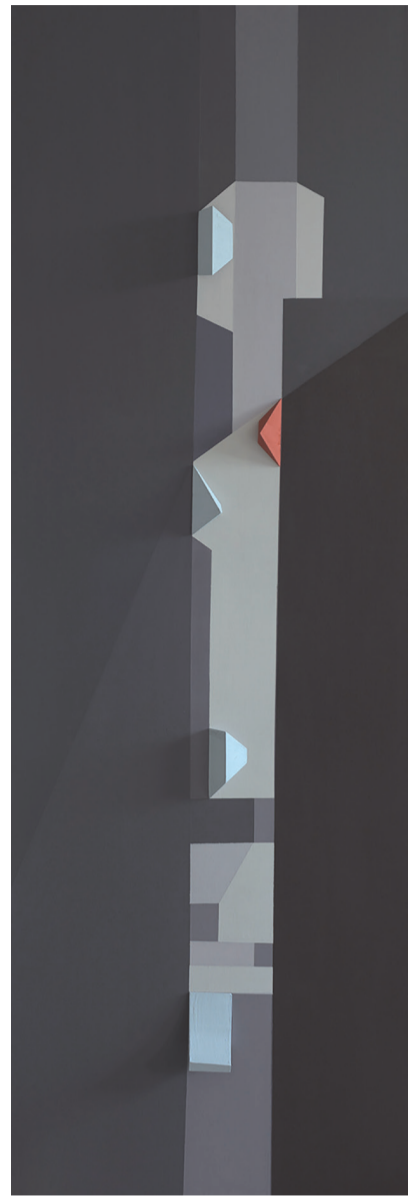
ott van Anna, aki kívül már felnőtt, de belül még mindig ugyanaz a szőke kislány, aki egyedül cipelte be vérző bátyját az ágyba, még „történetünk kezdetén”, amikor örökre eldöntött, hogy neki innentől nincs más dolga, mint gondoskodni arról, hogy mindannyiuk életének boldog vége legyen. Óriási, letehetetlen teher egy öt évesnek.

Az író azonban nem taszít teljes kétségbeesésbe, ha megoldás rögtön nincs is arra, hogy feldolgozzuk a múltat, mégis bizonyos benne, hogy létezik, léteznie kell azoknak a szavaknak, amik „segítenek kibírni mindazt, ami történt. És megbocsátani.”

Ez a két, egymástól térben oly távol élő író nagy tud valami közöset, valami mélyet családról, emlékekről, sérülésekről, utáni továbbélésről, talán csak az elbeszélés módja az, amelyben eltérnek. Az olvasó aktuális hangulata, vérmérséklete szerint eldöntheti, melyik kedélyállapot az övé. Delia-val halászna inkább opálosan fénylő érzelmgyöngyöket a gyermekkor tudata alól bőven felzúbogó, zavaros vizekből, vagy inkább Anna realitása az övé, a tudat, amely eldönti, hogy mindannak ellenére, amit átélt, mégis egy olyan nő akar maradni, aki bármikor betérhet egy kávéházba salátázni és elolvasni egy jó könyvet.

Nagyon ajánlom ezeket az erős könyveket bárkinek, akinek családja van, hisz mindannyian hozzuk a generációk óta ránk pakolt batyut, minden családnak vannak történetei, amelyekkel kénytelen szembe-sülni. Az emlékekkel, a múlttal való szembenézés bármely fázisában is vagyunk épp, Elenától és Elinától nagyon fontos, bátor mondatokat, igazi segítséget kapunk ehhez a

Szilágyi Diána

Kulcslyuk II. (akril, falemez, 50 x 150 cm, 2019)

feladathoz. Közben pedig reménykedhetünk, hátha ma nem jön a fájdalom.

(Elena Ferrante: *Tékozló szeretet*, ford. Balkó Ágnes, Park Kiadó, Bp., 2019; Elina Hirvonen: *Hogy ő is ugyanarra emlékezzon*, ford. Huotari Olga, Magvető, Bp., 2009)

pályázat

„EGY VÉRBŐL...” – GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGI DRÁMAPÁLYÁZAT

„– Mondd el hát Bagirának a dzsungel varázsigeit, amelyekre ma tanítottalak.

– Kiknek a varázsigeit? – szólta Maugli, örvendve, hogy fitogtathatja tudományát. – A dzsungelben sokféle nyelv van, és én ismerem valamennyit.

– Mind kevés az, amit ismersz, egy cseppet se sok, – szólta Balú. – Látod, Bagira, a tanító hiába vár köszönetet. Soha kis farkas el nem jött még, hogy megköszönje az öreg Balúnak, amit tanult tőle. Halljuk hát a vadásznép ígését – nagy tudós.

– Egy vérből való vagyok veled, – szólta Maugli, úgy hangsúlyozva a szavakat, ahogy vadászat közben szokták valamennyien.

– Helyes. Most a madarakét. Maugli ismételte a mondatot, fűttenve a végén, mint a kánya.

– Halljuk még a kigyókét is – szólta Bagira.

Teljességgel leírhatatlan sziszegés volt a felelet; azután rugott egyet Maugli hátrafelé, összecsapdosta tenyerét, tapsolva önmagának, s felugrott féloldalt Bagira háttára; amint elhelyezkedett, dobolni kezdett sarkával Bagira fényes bőrén s torzabbnál torzabb arcokat vágott Balúra.

– Rajta, rajta! Ezért aztán érdemes volt eltűrni egy kis verést is, – szólta a barna medve gyöngyöden. – Eljön az az idő, amikor hálával fogsz rám visszaemlékezni.

Azután Bagirához fordult s elmondta neki, hogyan kérte a varázsigeit elmondására Hathit, a vad elefántot, aki minden efféle tud, s hogyan vitte el Hathi Maugli-t a mocsárhoz, hogy a kigyók ígését megkérdezze egy vízi kigyótól, mert Balú nem tudta ezt kiejteni, s hogy meg van most védve Maugli minden baj ellen a dzsungelben, mert sem kigyó, sem madár, sem más állat nem bántja őt.

– Nincs mit félnie senkitől sem – fejezte be Balú, nagybüszkén végigsimogatva vastagbőrű gyomrát.

Rudyard Kipling: A dzsungel könyve. Fordította Mikes Lajos. Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) R. T. Könyvkiadó vállalata, Budapest, 1923

Száz esztendővel ezelőtt szétperdültek a gyöngyök... és a göröngyök. Össze lehet-e szedni őket, vagy az idő – a feledés – feneketlen zsebében tűnnek el örökre? A gyermek játszik és figyel, a felnőtt em-

lékezik és mesél, hogy azután a gyermekből is emlékező felnőtt lehessen. Vajon hogy érintette az akkori gyerekeket a gyöngyök, szüleit-nagyszüleit a göröngyök szétpergése? Lehet-e, kell-e, tudunk-e erről beszélni/mesélni a gyermekek nyelvén – a gyermekeinknek – a színpadon? Úgy gondoljuk, lehet, kell tudnunk!

Idén a magyar kultúra napján a Magyar Teátrumi Társaság, a Békéscsabai Jókai Színház és a Petőfi Irodalmi Ügynökség gyermek- és ifjúsági drámapályázatot hirdetett magyar nyelvterületen alkotók számára. Pályázhat korhatár nélkül

bárki. Az elbírálás során előnyben részesítik azokat a műveket, amelyek a nemzeti összetartozás érzetének fontosságát erősítik. A kiírók a drámai alkotások mellett bábszínházi darabokat is örömmel fogadnak.

A beérkező pályázatokat az előválogatást követően a kiírók által delegált háromtagú szakmai zsűri bírálja el.

Első díj: 2 000 000 forint

Második díj: 1 000 000 forint

Harmadik díj: 500 000 forint

Az első helyezett pályaművet a Békéscsabai Jókai Színház már a 2020-as őszi évadban műsorra tűzi.

Az előzsűri által kiválasztott rövidlistás pályázati művek szerzőivel a Petőfi Irodalmi Ügynökség

egyszeri közzétételi szerződést köt. Amennyiben az így közzétett műveket leszerződne bármelyik magyar színház, az ügynökség vállalja, hogy kiközvetíti az igényt a szerző felé, és szükség esetén jogi és adminisztrációs segítséget nyújt.

Pályázati határidő: 2020. június 4., a nemzeti összetartozás napja.

A pályázatokat az alábbi címre kérjük benyújtani:

Postai úton: Békéscsabai Jókai Színház
5600 Békéscsaba, Andrassy u. 1–3.

Elektronikus úton:
jokaiszinhas@jokaiszinhas.hu

Összefüggések (akril, vászon, 210 x 70 cm, 2019)

hamuban sült pogácsa

HAGYOMÁNYOS TAVASZI JÁTÉKOK ÉS NÉPSZOKÁSOK

Böjti gyermekjátékok

A hamvazószerdával kezdődő böjti időszak nemcsak a testi böjtöt jelentette, hanem a lelki mértékletességre, önmegtartóztatásra is kiterjedt. Ilyenkor tilos volt szórakozni, zenélni, táncolni, énekelni, viszont a felmelegedő időjárás, kiszáradó természet mégis szabadtéri időtöltésre, játékokra szólította a gyerekeket és fiatalokat. Ezekből a böjti játékokból szeretnénk néhányat bemutatni.

1) **Csülkőzés:** füves réten, mezőn földbe szúrt fadarabot, csülköt állítottak fel, amely köré nagy sugárú kört jelöltek ki. A legényeknek egy saját, kisebb fadarabot, bottal kellett a körön kívülről a csülköt megdobni, eltalálni és felborítani. Egymás után, a sorrendet kiszámoló mondókaival megállapítva dobtak. Akinek sikerült a csülköt eltalálnia, annak járt a pont. Egy legénynek, az állítónak kellett a csülköt felállítania, amikor ledöntötték. A játék nehezített változata szerint a felállítás után minden résztvevőnek sietnie kellett gyorsan egy botot felvenni a földről, mert aki a leglassabb volt és bot nélkül maradt, következő körben ő lett az állító.

2) **Mancsozás:** a csülkőzés kicsinyített, úgymond kézi változata, ezt leányok is játszották. Az egyik játékos rongyból vagy szőrből készített labdát dobott a magasba, ezt kellett a másik játékosnak a mancszó bottal eltalálni. Akinek nem sikerült, kiesett a játékból. A mancskozás udvarlásra is kiváló alkalmat nyújtott, ugyanis a legények cifra mancszóbotot faragtak az általuk kiszemelt lánynak.

3) Ugyancsak az udvarlás gesztusára épült a **sajbózás:** böjti vasárnapok estéin a falu határában hatalmas tüzet raktak. A legények fából karikát készítettek, amelyet megtűzesítettek és a magasba dobtak, miközben annak a leánynak a nevét kiáltották, aki a kiszemeltjük volt. A játékot az a legény nyerte, akinek a sajbjója – mely kifejezés a német Scheibe, azaz korong szóból származik – a legmagasabbra repült.

4) Néhány böjti leányjáték kis mértékben mégis megengedte a táncot és éneket, ilyen volt például a **karikázás:** a leányok zárt, szoros és szabályozott körben táncoltak meghatározott táncrend szerint. Általában lépő és futó, csárdás és futó, vagy mindhárom lépésrend sorra került, az ismétlések szá-

ma mindig változott. A karikázást hangszer nélküli, egyszólamú ének kísérte. A karikázás egyik változata a **cickomozás** vagy **szinalázás** volt, amely a menyasszonytánc maradványaként is értelmezhető: a kör közepén álló leány behívta magához az általa kiszemelt legényt és táncolt vele. A *Cickom, cickom, vagy-e szép lányod?* kezdetű népdal ismertebb, most inkább a szinalázás kísérő énekét közöljük:

Hej, széna, széna, széna szakadéjja,
Benne vagyon kis menyecske,
Öleld, akit szeretsz! Ezt ölelem,
Ezt csókolom, akit én szeretek.

Hej, dánom, tulipánom,
Gyönyörű virágom!

Nagyheti és húsvéti játékok és népszokások

A nagyheti és húsvéti ünnepkör kezdetét virágvasárnap jelzi. Ezen a napon szokás volt a **kiszérés** vagy **talalaj:** a fiatal leányok díszes ruhába (bizonyos helyeken menyasszonyi ruhába) öltöztettek egy szalmabábút, a kiszét. Közrefogták azt, és végigvonultak vele a falun, majd a folyóba dobták, vagy ahol nem volt folyóvíz, elégették. Közben ezt a mondókát kántálták:

Haj, ki, kisse, kiszőce,
A másik határba!
Gyere be, sódar,
A mi kis kamránkba!
Kivisszük a betegséget,
Behozzuk az egészséget,
Haj, ki, kisse, haj!

Hasonló gyerekjáték volt a **pilátuskergetés:** zöldcsüörtökön (nagycsüörtök elnevezése, mert ilyenkor friss zöld levelekből készült ételeket ettek, például spenótot, csalánt vagy sóskát) a fiúgyermek zajongva, kiabálva, kerepelve üldözték ki a szalmabábút a faluból, hogy aztán a falu határában elégecsék.

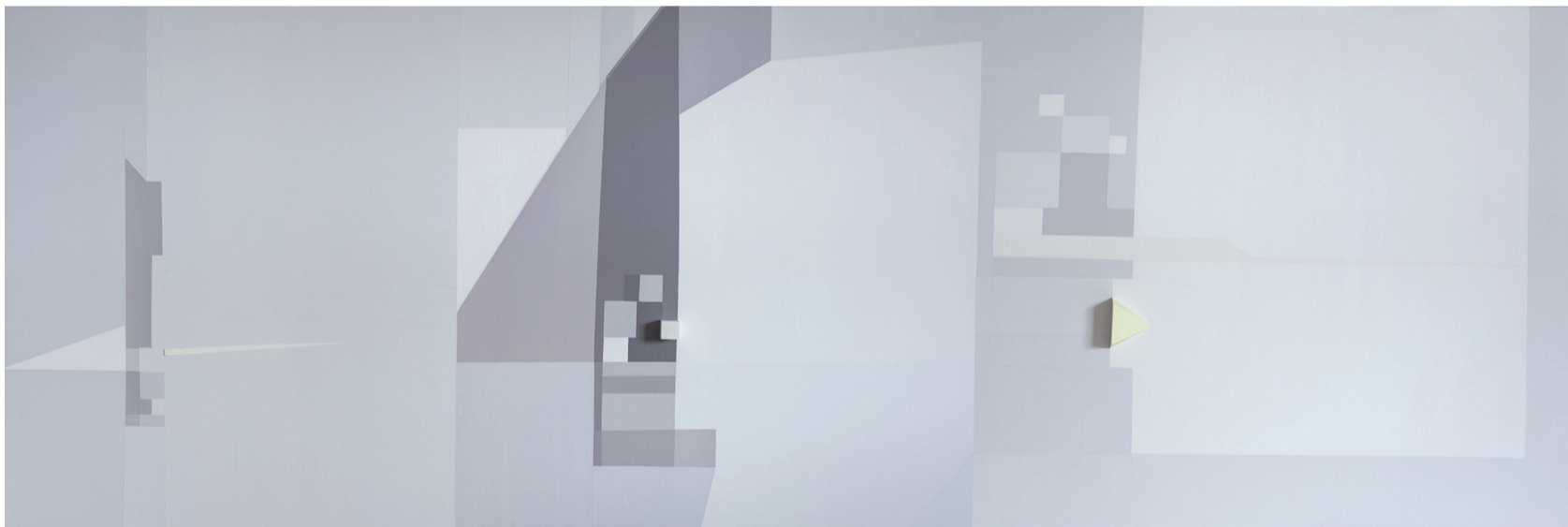
Nagypéntek és nagyszombat napja viszont csendben telt. E két napon kiemelt szerepet, mágikus erőket tulajdonítottak a tűznek és víznek. Nagypéntek reggelén a gazdaszonyok úgy mentek ki a kútra, hogy egész reggel, sem az útjuk alatt egy szót sem szóltak. A vizet, amit így hoztak, aranyosvíznek hívták, és ebben mosakodott meg az egész család, ugyancsak szótlanul, hogy egész évben egészségesek legyenek. Nagyszombat éjjelén tűzszentelésre került sor, majd ezt követte a háttérkerülés: körbejárták a falu és a hozzá tartozó termőföldek határát, hogy a gonosz erőket távol tartsák,

Attrakció (akril, vászon, 50 x 150 cm, 2019)

illetve a kutakat, forrásokat is megtisztították.

Húsvét vasárnapja a templomlátogatás és az ételszentelés napja volt, húsvéthétfőn pedig sorra kerültek a vidám húsvéti játékok, népszokások is. A locsolkodáson kívül szokás volt a **koccintás** (a főtt tojásokat összeütötték vagy egymásnak gurították, és akié hamarabb eltört, az lett a vesztes), a **szélmalmazás** (a kifújt tojásokat szalmaszálon fújva táncoltatták), a **tojásütés szítával** (egy szegletbe tett tojást kellett szítával összetörni) és a **kakasütés** is: kamaszlegények dramatizált kakasbúcsúztató játékot adtak elő a falu népének, majd versenyre keltek egymással, hogy ki találja el legpontosabban a kakas alakú céltáblát. A győztest királlyá nevezték ki és neki jártak a kakaslakoma legfinomabb falatai. Hagyományos locsolóverseket és más húsvéti verseket következő lapszámunk *Hamuban sült pogácsa* rovatában olvashatnak.

Horizont (akril, vászon, 270 x 90 cm, 2019)

Ujj a lap alatt

TÁRSASJÁTÉK TÁVOLRÓL

Ezekben az otthonmaradás időkből a videójátékok kellemes kikapcsolódást nyújthatnak az erre fogékonyaknak, a különböző digitális boltok pedig mindenféle akciókkal és ingyenesen osztogatott játékokkal igyekeznek ezt segíteni. Bár a játékok típusuktól függően akár magányos élmények is lehetnek, az önkéntes bezártság idején vélhetően nagyobb a hajlandóság arra, hogy többemagunkkal játsjunk. Nyilván akik a hétköznapi életben is online játékokkal szórakoztatják magukat, legfeljebb annyi változást érezhetnek, hogy mostanában a szokásosnál több partner van egyszerre jelen a játékokban. Akinek már van némi tapasztalata a Facetime, a Skype, a Google Hangouts, a Zoom vagy a Facebook videochat funkcióival, kellő kreativitással össze tud hozni egy társasjátékot, legyen szó *Activity*-ről, barchozról vagy akár táblás játékról. Aktuális cikkünkben azoknak szeretnénk segíteni a tájékozódásban, akik a megváltozott körülmények hatására keresnének kényelmesebb megoldást társas hobbijaikhoz.

*

A boardgamearena.com egy, az internetbongészókból is elérhető társasjáték közösség, amelyhez egy gyors regisztrációt követően ingyenesen csatlakozhatunk. A belépés után egy terjedelmes listából választhatunk ki legfeljebb öt játékot, amelynek a szabályait már ismerjük. Ugyan ezek között olyan drága licencjátékokat, mint a *Scrabble* vagy a *Monopoly* nem találunk meg, de a klasszikus torpedó, sakk és malom mellett számos kártyajátékot, illetve modern társasjátékot is túrhatunk magunknak. Ne essünk kétségbe, ha a legtöbbjüket nem ismerjük, mert mindegyikhez akad szabályleírás is – a játék népszerűségétől függően akár több nyelven is. Az oldal készítői ugyanis a felhasználóknak biztosították, hogy saját nyelvükre fordíthatassák le az egyes játékok leírásait. A kiválasztott játékokat játszhatjuk valós időben, de akár aszimmetrikus fordulókkal is. Utóbbi esetben a lépésünk után a rendszer értesítést küld a soron következő résztvevőnek, aki majd adandó

alkalommal megteszi a válaszlépését. Ennek a megoldásnak az előnye, hogy időben rugalmasabb, mindenkinek csak annyi időt kell a gép előtt töltenie, amíg megteszi a saját lépését, ezután ráér visszatérni, ha értesítést kapott, hogy megint ő következik. Így akár szimultán több játékban is részt vehetünk. Játékos társasainkat kiválaszthatjuk mi magunk is, ha pedig több barátunk is regisztrált, akkor egymás meghívásával ülhettünk a játék elé. Amennyiben partner híján lennénk, az oldal véletlenszerűen is összesorsolhat bennünket egy-egy másik érdeklődővel. Bár az oldalon több játék is ingyenes, prémium előfizetéses alapon bizonyos licencelt játékokhoz is hozzáférhetünk. Ilyenkor elég, ha egy valaki, tehát a meghívó az előfizető, a meghívott vendégeknek már nem kell fizetniük azért, hogy játszhasanak az adott játékkal. A résztvevők élő chatben tarthatják a kapcsolatot egymással, prémium előfizetés esetében nemcsak a szöveges, de a hang- és videócsveges is lehetséges.

(Platformok: Google Chrome 4+, Mozilla Firefox 3.5+, Internet Explorer 11+, Microsoft Edge, Safari 4+ és egyes tabletek böngészői is támogatottak)

*

A fenténél némileg költségesebb beruházás a *Tabletop Simulator*, melynek egyszeri költsége mellett további pénzekért kell megvásárolnunk a játékok virtuális változatát. Amit viszont cserébe kínál az egy valóban virtuális társasjátékélmény, a képernyőnkön egy asztal körül ülve az egérrel mozgathatjuk a figurákat a táblán, emelgethetjük a virtuális kártyalapokat és guríthatunk a dobókockákkal. Itt mindent valós fizikával modelleztek, tehát a guruló kocka felboríthatja a táblán álló bábukat, a kártyákat pedig leejthetjük az asztal alá. Persze akiket ez nem szórakoztat, nyugodtan visszavehetnek a realizmus beállításából, akiket viszont igen, azok akár HTC Vive vagy Oculus Rift virtuális szemüveggel is kipróbálhatják. A résztvevők ugyanazon

Kántor Mihály

asztalt látják, persze ki-ki a saját perspektívájából, a játékosok pedig nemcsak barátok lehetnek, de akár csapatokat is alkothatnak.

Egyszerre legfeljebb tízen csatlakozhatnak egy asztalhoz, a további meghívottak passzív nézőként vehetnek részt. A *Tabletop Simulator* használatának elsajátítása követel némi gyakorlást, ám a kínálata elképesztő. Az olyan ingyenes játékok, mint a sakk, a backgammon vagy a póker mellett a Steamworkshopban több mint 3000 nem licencelt játékot is találunk. Ezek valóban létező társasjátékok adaptált változatai, melyeket a rajongók dolgoztak át a *Tabletop Simulator*-hoz. Mindegyik ingyenesen játszható, némelyikük olyan régi játékokon alapul, melyek eredeti kiadásait ma már nem vagy csak aranyárban lehetne megvásárolni. Hogy képet alkothassunk a kínálat mélységéről: a *Gazdálkodj okosan!* társasjátékot öt különböző változata van fent, köztük az eredeti 1966-os kiadás is.

(Platformok: PC, Mac, Linux)